

વર્ષ-૧૨, અંક-૫, સંવત ૨૦૭૨ વૈશાખ વદ-૫,
પ્રસિધ્ધ તા. ૨૭-૦૫-૨૦૧૬, શુક્રવાર
છુટક નકલ રૂા. ૫-૦૦, વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૬૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2015-2017 Valid up 31-Dec-2017
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
CPMG/GJ/129/2015-17 Valid upto 31-12-2017

જ્ય પરમાત્મા

યદ્દર્શનં સુપુણ્યં ચ ફલદાયિ તથા મતમ્ ।
પરોપકૃતિકાર્યે ચ યઃ સમર્થો વિભાસતે ।
તીર્થરૂપઃ સ્વપ્રકાશઃ સચ્ચિદાનન્દભૃત્ય યઃ ।
સદ્ગુરુ વલ્લભં વ્યાસં ભાવપૂર્વ હિ તં નમઃ ॥

જેમનું દર્શન પુણ્યમય અને ફલદાયી છે, જેઓ પરોપકારના કાર્યમાં સમર્થ એવા પ્રકાશિત થઈ રહે છે, જેઓ તીર્થરૂપ છે, સ્વ-પ્રકાશ છે અને સચ્ચિન્મય આનંદને ધારણ કરનાર છે, તે સદ્ગુરુ વલ્લભ વ્યાસને અમો ભારપૂર્વક પ્રણામ કરીએ છીએ.

મોક્ષદ્વારમપાવૃતં હિ પ્રથમે 'યેનર્ષભેણા' યુષિ ।
પ્રશ્નાદ્ ભાગવતં 'શુકેન' કથિતં, રેજે 'કબીર'સ્તતઃ ॥
ઘૃત્વા નામ'રમૂજીલાલ' મનઘં, જાતશ્ચતુર્યે ભવે ।
યો મોક્ષ સમદર્શયિત્સુતપસે તસ્મૈ નમઃ સર્વદા ॥

જેમણે પ્રથમાવતારમાં ઋષભદેવરૂપે મોક્ષનું દ્વાર ખુલ્લું મૂક્યું. જેમણે શુકદેવરૂપે બીજા અવતારમાં ભાગવતનું સંભાષણ કર્યું, પછી જેઓ ત્રીજા જન્મમાં કબીરજી થઈ શોભી ઊઠ્યા અને જેમણે ચોથા જન્મમાં નિષ્કલંક એવું રમૂજીલાલ નામ ધારણ કરી મોક્ષને દર્શાવ્યો, તે સુંદર તપશ્ચર્યાશાલી (ગુરુદેવ) ને અમારા હંમેશા પ્રણામ હો.

(ગતાંગથી ચાલુ...)

(૪) સ્વાધ્યાય :- એટલે કે પોતાને વાંચવા યોગ્ય વાંચન અને કરવા યોગ્ય અભ્યાસ. કેટલાક લોકો ધાર્મિક પુસ્તકો વાંચવા યા કથાવાર્તા સાંભળવા યા મહાપુરુષોનો સહવાસ મેળવવો તેને સ્વાધ્યાય માને છે. પરંતુ સાચા અર્થમાં તે સ્વાધ્યાય નથી. કેમકે “વક્તા” હોય તો શુકદેવ જેવા અને શ્રોતા હોય તો “પરીક્ષિત” જેવા હજો, એવી પ્રાચીન કહેવત છે. આમતો ભાગવતની કથા અનેક સ્થળે સાંભળવા મળે છે, કેટલાક વક્તાઓ તેના ઊંચ ભાવો યથાશક્તિ સમજાવીને કહે છે. પરંતુ ક્યાં સર્વભાવોને સમજનાર, તન્મય જીવન બનાવનાર શુકદેવ અને ક્યાં અર્વાચીન વક્તા ! શુકદેવ ભાગવતનું વ્યાખ્યાન કરતાં કરતાં તેના ભાવોમાં તદ્દુપ અને તન્મય થતાં હતા તથા પોતાનું પુણ્ય શ્રોતાના ઉદ્ધારાર્થે અર્પણ કરી દેતા હતા; તેમજ યોગ, જ્ઞાન, ભક્તિ, પ્રેમ અને તાદાત્મ્ય સાધતા હતા, વ્યાખ્યાનમાં અવિરત પરિશ્રમકરતા હતા, તે સ્થિતિ હાલના વક્તામાં આવવી અને તેમના જેવા આત્મોદ્ગારો નીકળવા મુશ્કેલ અગર અકલ્પનિય છે.

તેમજ પરીક્ષિતને શુકદેવે પોતાના યોગબળથી ઘણા પ્રલોભનો, ભયો, ઉશ્કેરાટ તથા આવેશ આવે તેવા દ્રશ્યો અને કર્તવ્ય બજાવવા તત્પર થાય તેવી પરિસ્થિતિ બતાવ્યા છતાં પરીક્ષિત એવો દ્રઢ મનથી પલાંઠી વાળીને બેઠો હતો કે :- રાજ્ય, સત્તા, સ્ત્રી, પુત્ર, ધનાદિનો સર્વનાશ થતો જોવા છતાં અને શુકદેવે પરીક્ષિતને મહેલ પર જવા, મદદ કરવા, બચાવ કરવા વિગેરે ઘણું કહ્યું છતાં તે ક્યાંયે જતો નથી, ઊભો પણ થતો નથી. તે રાજ્ય વૈભવના ઠાઠમાંઠમાં, સુખસાહેબીમાં ઊછર્યો અને પોષાયો હોવા છતાં તેમજ અનેક નોકરો આજ્ઞા ઉઠાવવા હાજર હોવા છતાં, કોઈના પર હુકમકરતો નથી.

નશ્વર, ગંદા દેહને નશ્વર સંપત્તિના સાધનોથી વૈભવી બનાવી, વસ્ત્રો આદિથી શોભાવવો તે મૂર્ખતા છે, કેમકે એક દિવસે ગમે તે ક્ષણે આ દેહરૂપી ગાડું ગમે ત્યાં ભાંગી પડીને ભસ્મથવાનું છે. તે દેહના સંબંધી સ્ત્રી-પુત્રાદિ કે જે કદી પોતાના હતા નહિ, છે નહિ અને થવાના નથી, તેમના પ્રત્યે પ્રેમ અને મમતા રાખવા એક નર્કનું દ્વાર ખોલવા બરાબર છે, એવું પરીક્ષિતના અંતરાત્મામાં દ્રઢ થઈ ગયું

હતું. તેથી કોઈ સગાં કે કુટુંબીઓ પ્રત્યે તેને મમત્વ કે પ્રેમન હતો. બે ઘડી સિંહાસન પર બેસવા મળે તેના બદલામાં જીવનભર અનેક ઉપાધિઓ, લડાઈઓ, પ્રપંચજાળો ખેલવાં પડે તે રાજ્યકર્તાનું સ્થાન શું કામનું, એમસમજી પરીક્ષિત પ્રજા, રાજ્ય અને સર્વનો વિનાશ થતો જોતો હતો છતાં તેની વૃત્તિમાં સ્હેજ પણ લાગણી કે આવેશ આવતો ન હતો. પરીક્ષિતે સાત જ દિવસમાં આત્મકલ્યાણ સાધી પોતાનો મોક્ષ કર્યો. તેમાં મુખ્ય કારણ એકજ હતું. તેણે દ્રઢ માની લીધું હતું કે :- પોતાનું આત્મહિત સાધવા સિવાય અન્ય પ્રવૃત્તિ નિરર્થક છે. છેવટે દરેક કાર્યો કરીને પસ્તાવાનું છે. શુકના મુખમાંથી વહેતી જ્ઞાનની પરમપાવન ભાગીરથીમાં સ્નાન કરવાનો અવસર ફરી મળવાનો નથી. હું અલ્પ દિવસોનો મહેમાન છું અને મૃત્યુ નજીક છે, એવું સમજી લીધું હોવાથી મોહ, મમતા, આશા, તૃષ્ણા આદિ સર્વ વિકારોવાળા તેના ચારે દેહો આંતરિક રીતે ભસ્મથઈ ગયા હતા.

સંસારમાં જેની મમતા મરી ગઈ તે માનવ જીવતી લાશ સમાન જગતમાં વિચરે, કાર્યો કરે, પણ તેમાં ઉત્સાહ અને મમત્વનો અભાવ હોવાથી, તેને કોઈ કર્મ બંધનરૂપ થતું નથી. જ્યાં સુધી માનવહૈયામાં વૈરાગ્યરૂપી અગ્નિ ભડભડાટ સળગતો નથી, ત્યાં સુધી અનેક જન્મના પાપપિંજર અને કર્મબંધનો ભસ્મીભૂત થતાં નથી. વૈરાગ્ય વિના રાગના બંધનથી છુટાતું નથી, રાગ છૂટ્યા વિના વૈરાગ્ય ઉદ્ભવે પણ તે ટકતો નથી. સંસારમાં ભૌતિક દેહ ભરખાઈ જવા સર્જાયો છે, તેનું સ્થાન અને સામ્રાજ્ય જગતમાં ટકતું નથી.

મોક્ષના અગમ્ય માર્ગનું દર્શન કરાવનારા યોગેશ્વર શુકદેવની પ્રાપ્તિ થવાથી પરીક્ષિતે પોતાનું ભાગ્ય ખૂલી ગયું એમમાન્યું, અને પોતે ફક્ત સાતજ દિવસનો મુસાફર હોઈ રાજ્યવ્યવસ્થામાંથી મન અને લક્ષ્ય ઉઠાવી લઈને તેણે આત્મોદ્ધારમાં મનને કેન્દ્રિત કર્યું. શુકદેવના જીવન્મુક્તાનુભવી વચનોએ પરીક્ષિતના હૈયાને હચમચાવી નાંખ્યું. આસક્ત માનવ અનાસક્ત બન્યો. મમતાના સર્વ માર્ગો બંધ થયા અને કલ્યાણના દ્વાર ખૂલી ગયા. તેથી પરીક્ષિત યોગેશ્વર શુકના ચરણાર્વિંદ સામું એકી નજરે ટગર ટગર જોતો અને એકી આસને

અડંગો નાંખી બેસી રહ્યો. આ અવસ્થામાં પરીક્ષિતને ક્ષુધા, તૃષ્ણા, નિંદ્રા, આલસ્ય, મલમુત્રાદિ દૈહિકધર્મો કાંઈ ન જણાયાં, કારણ કે શરીરના દૈહિક ધર્મો છુટી ગયા હતાં.

આ રીતે કલ્યાણ ઈચ્છનારે, રોજ સવારે પ્રભુને સ્તુતિ કરવી કે :- મને પ્રતિપળે સદ્બુદ્ધિ આપજો. સ્તુતિ કરતાં કરતાં જ્યાં જ્યાં ભૂલ થઈ હોય એ બુદ્ધિનું સમતોલપણું ગુમાવ્યું હોય, તેની પોતાના આત્માને ચેતવણી આપી તથા આખા દિવસમાં કોઈપણ પ્રલોભન આવે તો પણ સ્વધર્મ, સદ્ધર્મ અને કર્તવ્ય ભૂલાય નહિ તેમજ સન્માર્ગથી અને સુનીતિથી ચલિત થવાય નહિ તે માટે પ્રતિક્ષણે દરેકે સાવધ રહેવું. જ્ઞાનયોગ અને અનન્ય પ્રેમભક્તિનું મનન, રટણ ન ચુકાય તેવો અભ્યાસ રાખવો તથા પરદોષ ન જોવા પણ સ્વદોષ શોધવા અને સુધારવા તેનું નામ “સ્વાધ્યાય” છે.

તેમજ દરરોજ સાંજ પડે શયન પહેલાં પોતે આજે શું શું ભૂલો કરી, મન ક્યાં ક્યાં લલચાયું અગર બગડ્યું, ઈન્દ્રિયો ક્યાં અને ક્યારે સ્વેચ્છાચારી બની વગેરે ભૂલો શોધી તેને માટે તેવી ભૂલો બીજે દિવસે ન થાય તેવું મનન કરી, થયેલી ભૂલોની પ્રભુ પાસે ક્ષમા યાચી, આત્માને સર્વદા જાગૃત રાખવો તે “સ્વાધ્યાય” કહેવાય છે, જ્ઞાની અને યોગી પુરૂષોને માટે જેટલા દરજજે પોતે જ્ઞાનમાં અને યોગમાં ચઢેલા હોય તેટલાથી પોતે નીચે ન ઉતરે અને આગળ વધે તેવો અભ્યાસ રાખવા ‘સ્વાધ્યાય’ એ આવશ્યક સાધન છે.

દેહની ફરજો દેહની બજાવવી, એટલે કે પોતાના કુટુંબ - પરિવારનું જાતમહેનત અને બૌદ્ધિક પરિશ્રમકરીને પોષણ કરવું અને મનની ફરજો એટલે માતા પિતા, સ્ત્રી-પુત્રાદિ આદિ પ્રત્યે પ્રેમરાખવો, પરંતુ તે પ્રેમમાં આત્મિક કર્તવ્ય ચૂકાય અગર સ્વધર્મ ભૂલાય તેવો પ્રેમન રાખવો. તેમજ સ્ત્રી, પુત્રાદિ તમામપ્રત્યેનો વ્યવહાર જેમપશુપંખીઓ કરે છે તેમનિઃસ્પૃહ, નિષ્કામભાવથી કરવો, એટલે જેમપક્ષીઓ પોતાના બચ્ચાંને પાંખો આવી ઊડે તેવાં થતાં સુધી દાણા વીણી લાવી ખવડાવે છે; પરંતુ જ્યારે બચ્ચાં ઊડે તેવાં થાય અને પોતાનો દાણો મેળવવા જઈ શકે ત્યારે તેમને ખવડાવતાં નથી. પશુપંખીઓ પોતાના

બચ્ચાંને વાત્સલ્યભાવથી ચાહે છે, છતાં તે પુખ્ત વયના થયા પછી તેમને પોતાની સાથે રાખવા આતુર નથી અને જીદા રહેવા દે છે, તેમજ મરતી વખતે મારી સ્ત્રીનું કે મારા પરિવારનું શું થશે, તેની ચિંતા કરતાં નથી, એટલું જ નહિ પણ મારો પરિવાર અને મારી પત્ની મારી વૃદ્ધ વયે ચાકરી કરશે, આજ્ઞા ઉઠાવશે, પાલન-પોષણ કરશે ઈત્યાદિ આશા તેઓ રાખતાં નથી. તે પ્રમાણે મનુષ્યોએ પોતાના સગાં, સ્નેહી, કુટુંબીઓનું નિષ્કામભાવથી પાલન કરવું. આ નિષ્કામભાવ રાખવો તેજ પાપી-પુણ્યશાળી, વિદ્વાન-અવિદ્વાન, જ્ઞાની-અજ્ઞાની સર્વથી પળાય તેવો અને બંદીવાન બનેલા જીવને મોહમાયાના બંધનથી મુક્ત કરવાનો સ્વાધ્યાય છે, જે સર્વથી સહેલાઈથી પાળી શકાય તેમ છે.

સ્વાધ્યાય એટલે વેદ અને ઉપનિષદ્ વિગેરે ઉપદેશ સાધક ગ્રંથોનો તેના ભાવ સમજી અભ્યાસ કરવો અગર તત્ત્વવેત્તા સદ્ગુરુના મુખે તેના તત્ત્વ અને રહસ્ય સમજવા તેને સ્વાધ્યાય કહે છે. પતંજલિ યોગદર્શન સુત્ર ૨૮માં “તજજપસ્તદર્થ ભાવન” પ્રણવના જપપૂર્વક પરમેશ્વરનું ધ્યાન કરવું યોગ્ય અને ઉચિત છે અને તેજ ઈશ્વર પ્રણિધાન (ભક્તિ યા ઉપાસના યા સમાધિ) છે, એમ કહ્યું છે. વેદવ્યાસ ભગવાન કહે છે કે :-

સ્વાધ્યાયદ્ યોગમાસીત યોગાસ્વાધ્યાયમામનેત્ ।

સ્વાધ્યાય યોગસંપત્યા પરમાત્મા પ્રકાશતે ॥

સ્વાધ્યાય નામ પ્રણવબ્રહ્મ જપનું છે. તેથી મહર્ષિ વેદભગવાન કહે છે કે પ્રણવ જપ કર્યા પછી યોગાભ્યાસ કરવો. અર્થાત્ બિંદુ સહિતના ઝંકારને બોલ્યા પછી યોગાભ્યાસ કરવો અને તે યોગાભ્યાસમાં પોતાની તમામભાવનાઓ અને આત્મિક વૃત્તિઓ પરમેશ્વરમાં લગાડવી. તે પછી યોગાભ્યાસ કરીને ફરી પ્રણવજપ કરવો. માળા લઈને ધ્યાન કરવાથી જપયોગ થાય છે અને માળામાં લક્ષ રહે છે, તેથી મહાન પવિત્ર કર્મોમાં માળા લીધા સિવાય પ્રણવ સહિત મંત્ર જપવો. તે પછી યોગથી પરમાત્મા શક્તિ આત્મા અને આત્મજ્યોતિમાં પ્રકાશે છે, અથવા પરમેશ્વરનું આત્મચૈતન્યરૂપી આત્મબળ આત્માઓમાં વહે છે. તેથી આત્મા અલ્પશક્તિ મટી પૂર્ણશક્તિ બને છે અને મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે છે. માટે “આસ્થિતો

યોગધારણામ્” ના સૂત્રમાં વેદવ્યાસ આસ્થાસહિત યોગધારણા કરવાથી પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થવાનું અને મોક્ષ થવાનું વર્ણવે છે. આથી “ઈશ્વર પ્રણિધાન” માં ઈશ્વર પ્રત્યેનો અત્યંત પ્રેમઆત્મહૃદયમાં રાખી ઈશ્વરને અતિપ્રિય અને પરમગુરુ સમજી પોતાનાં કલ્યાણમય સર્વ કર્મ તેમને અર્પણ કરી દેવાં. અર્થાત્ કોઈ ભાવ બાકી ન રહી જાય, માટે સાધકે સર્વ ભાવ તે ઈશ્વરને સમર્પણ કરવા જોઈએ.

કોઈને એ શંકા ઉત્પન્ન થશે કે સમર્પણ કરવાથી લાભ શો ? ઉત્તર એ છે કે ઈશ્વર પ્રણિધાનથી જ્ઞાન સમાધિનો લાભ સર્વને થાય છે,

“તતઃ પ્રત્યક્ષ્યેતનાડધિગમોડપ્યન્તરા યાડભાવશ્ચ”

(પતંજલિ યોગદર્શન)

ઈશ્વર પ્રણિધાન કરવાથી આત્માનું આત્મચૈતન્ય પ્રકટે છે અને પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થઈ શકે છે; તેમજ માયા, કલિ તથા વિઘ્નોનો સર્વ અંતરાય આપોઆપ દૂર થઈ જાય છે. અર્થાત્ આત્મા શુદ્ધ, શ્રદ્ધાળુ અને દૃઢનિશ્ચયી બની સ્વાધ્યાયથી સમાધિ (જેમાં ધ્યાતા અને ધ્યાનનો ખ્લાય લુપ્ત થઈ ધ્યેયનું સ્વરૂપ જ ચિત્તમાં રહે છે તેવી સ્થિતિ) અને સાક્ષાત્કાર (પ્રત્યક્ષ દર્શન યા પરમતત્ત્વ કે ઈશ્વરનો સાક્ષાત્ અનુભવ) બન્ને એક સાથે અનુભવી શકે છે. આમ છતાં આત્મ સામર્થ્યવાન બને છે અને તેની પ્રભુ તરફ અભિરુચિ વધતી જાય છે.

સ્વાધ્યાય માટે શ્રીભગવાન જ્ઞાનદેવ “શ્રીજ્ઞાનેશ્વરી ભગવદ્ગીતા”માં જણાવે છે કે સ્વાધ્યાય એટલે વેદોનું અર્થ સહિત પઠન (ભણતર). દરે રમનાર દડાને ભૂમિપર નિરર્થક અફાળતો નથી પરંતુ તે ઉછળતાં પુનઃ હાથમાં આવે એવા હેતુથી પટકે છે ખેતરમાં જે કોઈ ઉત્તમધાન્ય વાવે છે, તે તેનો નાશ કરવા નહિ, પરંતુ ભવિષ્યમાં આવનારા પાકનો વિચાર કરીને જ બીજને પૃથ્વીમાં નાંખે છે; અથવા મૂકેલી વસ્તુ શોધવા માટે જ જેમમાણસ હાથમાં દીવો લે છે, અથવા વૃક્ષને શાખાઓ અને ફળો આવે, એવા ઉદ્દેશથી જ તેના મૂળમાં જેમ કોઈ જળસિંચન કરે છે; પોતાના સ્વરૂપને દર્પણમાં જોવાના હેતુથી જેમ કોઈ માણસ વારંવાર આરસીને લૂછીને તેને સ્વચ્છ કર્યા કરે છે, તેજ પ્રમાણે વેદોએ જે ઈશ્વરનું વર્ણન

કરેલું છે, તે ઈશ્વરની પોતાને પ્રાપ્તિ થાય એટલા માટે મનુષ્યે સતત વેદાભ્યાસ કરવો, તે “સ્વાધ્યાય” છે.

“સ્વાધ્યાયાદિષ્ટ દેવતાસંપ્રયોગઃ”

(પતજંલિ યોગદર્શન)

સ્વાધ્યાયથી ઈષ્ટદેવતાની ભલી ભાંતિ પ્રાપ્તિ થઈ જાય છે યા થાય છે.

(પ) પ્રણિધાન :- એટલે ભક્તિ યા ઉપાસના યા કર્મફલત્યાગ. અહમ્-મમભાવનો વિલય (લય યા નાશ) કરી ઈશ્વર પ્રણિધાન કરવું. એટલે સંસારમાંના કોઈપણ પદાર્થ યા કોઈને પણ પોતાના માનવા નહિ. પોતે પણ કોઈના સ્નેહબંધનમાં પોતાની જાતને સમર્પવી નહિ કેમકે સંસાર તથા સંસારના સગાં-સ્નેહી માટે કે તેમના મોજશોખ, વૈભવ પૂરા કરી તેમને આમોદ-પ્રમોદ કરાવવા માટે કે કેવળ તેમના ભરણપોષણ કરવા માટે આપણે જન્મ્યા નથી પરંતુ આત્માનું કલ્યાણ કરવા માટે સંસારમાં જન્મ્યા છીએ યા આત્મોદ્ધાર કરવા આવ્યા છીએ. ઈશ્વરની પ્રાપ્તિ કરવી તે જીવનનું શ્રેય અને ધ્યેય છે, એમસમજી દિવસમાંથી અમુક સમય પ્રભુ-ભક્તિ માટે અવશ્ય કાઢવો તથા વૃદ્ધવય સુધી વૈતરાં ન કરતાં દરેકે પાછળી વયમાં એકાંત, શાંત પ્રભુમય જીવન ગુજારવું જોઈએ. સંસાર વ્યવહાર ચલાવતા હોઈએ ત્યારે પણ કામકર્મે જેવું. પરંતુ તેના ફળરૂપે અમુક સુખ મળવું જોઈએ; એવી તમામભાવનાનો ત્યાગ કરી નિષ્કામભાવથી વ્યવહાર ચલાવવો અને છેવટે હું, મેં કે મારું કરેલું છે, એવો કોઈ ભાવ ન રહે, સુખની કે કીર્તિની કામનાનો અંશ પણ ન રહે તથા અભિમાનનો અંકુર ન રહે, તેવી રીતે દરેક સાધકે સર્વ સુખોપભોગ માટેનો અને સંબંધીઓ પ્રત્યેનો સ્નેહ વિલય કરી દઈને પોતાના આત્માનું ઈશ્વરને સમર્પણ કરવું. જેમઈશ્વરને અર્પણ કરેલી વસ્તુ ઉપર પોતાનો કોઈ હક રાખી શકાતો નથી, તેમપોતાની જાતને પોતાના મનને અને સ્વાત્માને એમત્રણેયને ઈશ્વરને અર્પણ કર્યા પછી તે દેહથી વહેવારીક કામથાય નહિ, દેહ વડે સંસારનાં સુખ ભોગવાય નહિ, સગાં-સ્નેહીનો સંબંધ જળવાય નહિ અને મનને પ્રભુચરણે અર્પણ કર્યા પછી મનથી ઈશ્વર સિવાયની માયાવી કોઈ વસ્તુનું મનન કરાય નહિ. મનને પ્રભુ સિવાયના બીજા વિચારોમાં યોજી શકાય નહિ અને

આત્માને ઈશ્વરને અર્પણ કર્યા પછી તે આત્માથી પરમેશ્વર સિવાય અને કોઈમાં લક્ષ્ય રખાય નહિ, કોઈની પૂજા, આરાધના થાય નહિ. એટલું જ નહિ પણ ધાર્મિક કાર્ય માટે પણ ઈશ્વરની આજ્ઞા સિવાય ઉપદેશ કરવાની, જનસેવા કરવાની કે ધર્મસેવા કરવાની કોઈ પ્રવૃત્તિ કરી શકાય નહિ. આ રીતે સર્વસ્વ ઈશ્વરને અર્પણ કરવું તેનું નામ “ઈશ્વર પ્રણિધાન” છે.

ૐ ૐ ૐ ૐ

૩૫

શિષ્ય : ધર્માદિ ચાર પુરૂષાર્થોમાંના બીજા પુરૂષાર્થ “અર્થ” વિષે મારે જાણવું છે.

ગુરુદેવ :- સંસારમાં પોતાના અને પોતાના ગૃહ કુટુંબના સુખ, સંપત્તિ, ઐશ્વર્ય માટે ધન પેદા કરવું તે “અર્થ” નથી; પણ ધર્મની, દીન, દુઃખી, દરિદ્રીની સેવા કરવી અને સેવાનો બદલો મેળવવાની કોઈજ આશા ન રાખવી, તેજ શ્રેષ્ઠ “અર્થ” છે.

પ્રાચીન સમયમાં ઘણા ધનવાનો હતા, પણ કોઈ પોતાના અને પોતાના કુટુંબના સુખ-વૈભવ માટે કે ઠાઠમાઠ માટે ખોટો વ્યય ન કરતાં સમય આવ્યે ધનને સન્માર્ગે વાપરવા માટે જ સંગ્રહતા અને એવા પહેરવેશમાં તથા રીતભાતમાં રહેતા કે પોતે સામાન્ય માણસોથી સહેજ પણ જીદા પડી ન જાય. જ્યારે તેઓ મોટી રકમોનું દાન કરતા ત્યારે તથા ગરીબોને સહાય કરતા ત્યારે જ તેમની ઊંચ આર્થિક સ્થિતિ જણાઈ આવતી તે સિવાય કોઈને તેમની આર્થિક સ્થિતિનું ભાન ન થાય તેવી રીતે તેઓ સામાન્ય જીવનમાં વ્યવહાર ચલાવતા.

પોતાને મદદ કરનારને મદદ કરવી, પોતાના વખાણ કરનારને દાન આપવું, પોતાની કીર્તિ વધે તે માટે દાન કરવું, તેને પ્રાચીન સમયમાં દૂષણ મનાતું.

અર્થ એટલે દ્રવ્ય. વળી સારા કાર્યમાં દ્રવ્યનો વ્યય કરવો તેને “અર્થ” કહે છે. “અર્થ”ની બીજી સમજૂતી એ છે કે :- અમુક હેતુસર કામકરવું, સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરવી તે.

બેઠાબેઠા પૈસા મેળવવા અને ભક્તિ કરવી તે હરામનું કામ છે. ધર્મ અને અર્થ બન્ને પુરુષાર્થ કરે એનું નામમનુષ્ય છે. પૈસા પેદા કરવાનું કાર્ય કરવામાં આવે અને

પ્રભુ પ્રાપ્તિનું કાર્ય કરવામાં ન આવે એ પણ ખોટું છે. ધન મેળવી તેનો ખાલી સંગ્રહ કર્યો અને કોઈપણ પરોપકારી કાર્યમાં યા ગરીબોને મદદ કરવામાં તેનો ઉપયોગ ન થયો તો તે મેળવેલું ધન પાપ સમાન ગણાય છે. ધન મેળવીને સદુપયોગમાં વાપરવું તે પુણ્ય છે. ઘરસંસાર ચલાવવા આબરૂમાં રહેવું જેટલું ધન અવશ્ય દરેકે પેદા કરવું જ જોઈએ.

દૃષ્ટાંત

એક વખતે ગુજરાતમાં ભારે દુષ્કાળ પડ્યો હતો. તે વખતે ગુજરાતમાં બાદશાહનું રાજ્ય હતું. એક બારોટે બાદશાહના દરબારમાં જઈ કહ્યું કે :- હે નામદાર ! આપના રાજમાં દુકાળ પડ્યો છે. પ્રભુ ભૂખથી મરે છે. માટે કોઈપણ રીતે દુકાળને દૂર કરવો જોઈએ. આપ તો નામના બાદશાહ છો પણ સાચા શાહ તો વાણીઆઓ જ છે. બાદશાહે મનમાં નક્કી કર્યું કે આ વખતે પ્રજાને મારે મદદ કરવી નથી. હું જોઉં છું કે આ બધા શાહો શું કરે છે ? બાદશાહે મદદ ન કરવા માટે પોતાની ઈચ્છા બારોટને પ્રકટ કરી દીધી.

બારોટે વિચાર્યું કે ભલે બાદશાહે હરામખોરી કરી, પણ પ્રજા ભૂખથી મરી જશે એમ ધારીને તેણે પાટણના સોદાગરોને કહ્યું કે :- શેઠિયાઓ ! તમો બધા જન્મ સિદ્ધ શાહ છો અને બાદશાહ તો તમારા પછીના શાહ છે. માટે પ્રજાને ભૂખમાંથી બચાવવા માટે આપણે કાંઈક યોજના કરવી જોઈએ. જોકે પ્રથમ વેપારીઓએ આનાકાની કીધી અને જણાવ્યું કે :- કુદરતે દુકાળ પાડ્યો છે તેમાં આપણે શું કરી શકીએ ? પણ પાછળથી એ વેપારીઓએ ભેગા મળી યથાર્થ રીતે વિચાર કરી નક્કી કર્યું કે વેપારી વર્ગમાં પૈસાની ટીપ કરવી અને ટીપમાં પૈસા વધારે પ્રમાણમાં મેળવવા મેવાડ સુધી જવું. લગભગ ટીપમાં પંદર લાખ રૂપિયા ભેગા કર્યાં. પછીથી તેઓ મેવાડ જવા નીકળ્યા.

મેવાડ જતાં નગરશેઠ શામળદાસ બહારગામ જતા હતા, તેઓનો રસ્તામાં ભેટો થયો. નગરશેઠ શામળદાસ મેવાડના રહીશ હતા.

નગરશેઠે ગુજરાતના વેપારીઓને ઓળખી કાઢ્યા અને તેઓને અતિથિ માની પોતાને ઘરે લઈ ગયા તેમજ સારી રીતે તેઓની આગતાસ્વાગતા કરી.

(વધુ આવતાં અંકે)

આયમન

“સાચા શિષ્યને સંસારમાં ભય શાનો ? જેને પોતાના સમર્થ સદ્ગુરુશ્રીમાં અખંડ વિશ્વાસ છે, તે લાખો ભયને ગણકારતો નથી અને વિશ્વમાં કોઈથી ડરતો નથી. તે માને છે કે પ્રભુ-સદ્ગુરુશ્રી સમર્થ સાચવનાર છે અને તે સર્વ સાચવશે. માટે તમારા સર્વભાવ વડે પ્રભુ સદ્ગુરુશ્રીને જ શરણે જાવ. કેમકે મનુષ્યના શરણથી પામરતા અને પ્રભુ સદ્ગુરુશ્રીના શરણથી સદ્ગતિ સરજાયેલી છે. માટે બને તેટલા તેમના શરણાગત બનવું તે આપણી ફરજ છે.”

“જ્યારે પણ હૃદયની નિર્બળતા ટપી જાય, પ્રભુ સદ્ગુરુશ્રી પર પૂર્ણ વિશ્વાસથી હિંમત આવી જાય, ત્યારે જ આત્માના તમામ દ્વારા ખુલી જાય છે. જેટલી આપણે મગજની શક્તિ માયાવી કાર્યમાં ખરચીએ છીએ તેટલી અગર તેથી અડધી ધર્મમાર્ગમાં ખરચાય તો આપણો બેડો પાર થઈ જાય. સાચી શાન્તિ તો મનમાંથી મમતા ઉતારવાથી જ મળી રહે છે અને બની ગયેલી વસ્તુના ખ્યાલ અને બીજાઓ પ્રત્યેની આશા છોડવામાં આત્માને વધુ શાન્તિ લાગે છે. માયા મુક્ત થનાર માટે હર્ષ-શોકના ત્યાગમાં દુઃખની નિવૃત્તિ સમાયેલી છે.”

“જેને ધનસંપત્તિ ઉપર તિરસ્કાર આવે છે તે જ સાચો સાધક છે. ધન-સંપત્તિથી મનુષ્યજીવન દુઃખમય બને છે પણ સુખી બનતું નથી. જેના પર પ્રભુ-સદ્ગુરુશ્રીની પરમદયા હોય છે. તેને જ ધન-સંપત્તિ ન આપતાં ગરીબાઈ આપે છે. વળી આપણે ગરીબ શાના ? આપણા પરમપિતા સદ્ગુરુશ્રી જ પરમાત્મસ્વરૂપ છે અને તેમના આપણે બધા પુત્રોરૂપી શિષ્યો છીએ. માટે આપણે પણ આધ્યાત્મિક સંપત્તિથી ભરપુર છીએ. અલૌકિક સુખ આગળ આશા વિશ્વનું લૌકિક સુખ તુચ્છ ગણાય છે. માટે ભૂલવું ન જોઈએ કે આપણે લૌકિક નહિ પણ અલૌકિક સુખ અને સંપત્તિ મેળવવા મનુષ્યાવતાર લીધો છે.”

છુટક નકલ રૂા. ૫-૦૦
વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૬૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2015-2017 Valid up 31-Dec-2017
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
CPMG/GJ/129/2015-17 Valid upto 31-12-2017

આત્મસમર્પણ એટલે પોતાનું અંતર, પોતાનો આત્મા, તેના સમસ્ત કિરણો, પોતે સ્વયં ઉપરાંત આત્મજ્યોતિની પ્રભુ પ્રાપ્તિની બ્રહ્મજિજ્ઞાસા સહિત પોતાનો લય એટલે પોતે છે. યા પોતે કાર્ય કરે છે તેવા સમસ્ત અહમ્નો લય; એટલું જ નહિં પણ પોતે યા પોતાની પાસે પોતાનું છે એવું જે કાંઈ હોય તે તમામને અર્પણ કરી દેવું તેમાં પોતાના વિચારો, પોતાના આચારો, કામનાઓ, તેવો વિગેરેનો આગ્રહ છોડી દઈને તે સ્થાને પ્રભુના દિવ્ય પરમસત્યરૂપ જ્ઞાનજ્યોતિને અને તેની પરમેચ્છા યા મોક્ષેચ્છાઓને અને સત્કાર્યોને પોતાની પ્રવૃત્તિમાં સર્વત્ર પુષ્ટિ આપવી એટલે કે પોતાની પ્રકૃતિને અનુરૂપ બનાવી દેવી તે રીતે આત્મસમર્પણ કરવું તે ઉચ્ચ કક્ષાનો નિર્મળ, નિર્ભેળ, પૂર્ણભાવવાળો ત્યાગ હોય છે.

વર્ષ-૧૨, અંક-૫, સંવત ૨૦૭૨ વૈશાખ વદ-૫, શુક્રવાર ૨૭-૦૫-૨૦૧૬

માલિક, મુદ્રક/પ્રકાશક અને તંત્રી : જયવર્ધન રમુજીલાલ વ્યાસ
વલ્લભવાડી રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
દ્વારા તા. ૨૭-૦૫-૨૦૧૬ના રોજ પ્રસિધ્ધ કર્યું.
ચેતવણી કાર્યાલય : વલ્લભવાડી, રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
મુદ્રણ સ્થળ : ભવાની ઓફસેટ, ૩/૨૦, કેલાસ એસ્ટેટ, ઓઢવ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૧૫.